

HET VOORKOMEN VAN HET HABITATTYPE
'VASTGELEGDE KUSTDUINEN MET KRUIDVEGETATIE
(‘GRIJZE DUINEN’ KALKARM) (H2130_B)
IN HET PLANGEBIED STRANDKERK E.O. IN RENESSE

Het voorkomen van habitatype 'Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('Grijze duinen' kalkarm) (H2130_B) in het plangebied Strandkerk e.o. in Renesse.

Opdrachtgever: Gemeente Schouwen-Duiveland

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Jeroen Dekker, Alexandra Haan, Rob Haan

Samenstelling: Alexandra Haan

Het voorkomen van het habitatype 'Grijze duinen' kalkarm (H2130_B) in het plangebied Strandkerk e.o. in Renesse [Samenst.: Haan, A.]

Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Voorkomen, habitatype, Grijze duinen, H2130_B, Strandkerk, Renesse

Dordrecht, mei 2019

Niets uit deze uitgave mag worden openbaargemaakt, dan wel verveelvoudigd, door middel, van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

INHOUD

1.	Inleiding	7
2.	Gebiedsbeschrijving en plannen	9
3.	Wettelijk kader - Wet natuurbescherming	13
4.	Methode	19
5.	Resultaten veldonderzoek	21
6.	Conclusie, verplichtingen en aanbevelingen	27

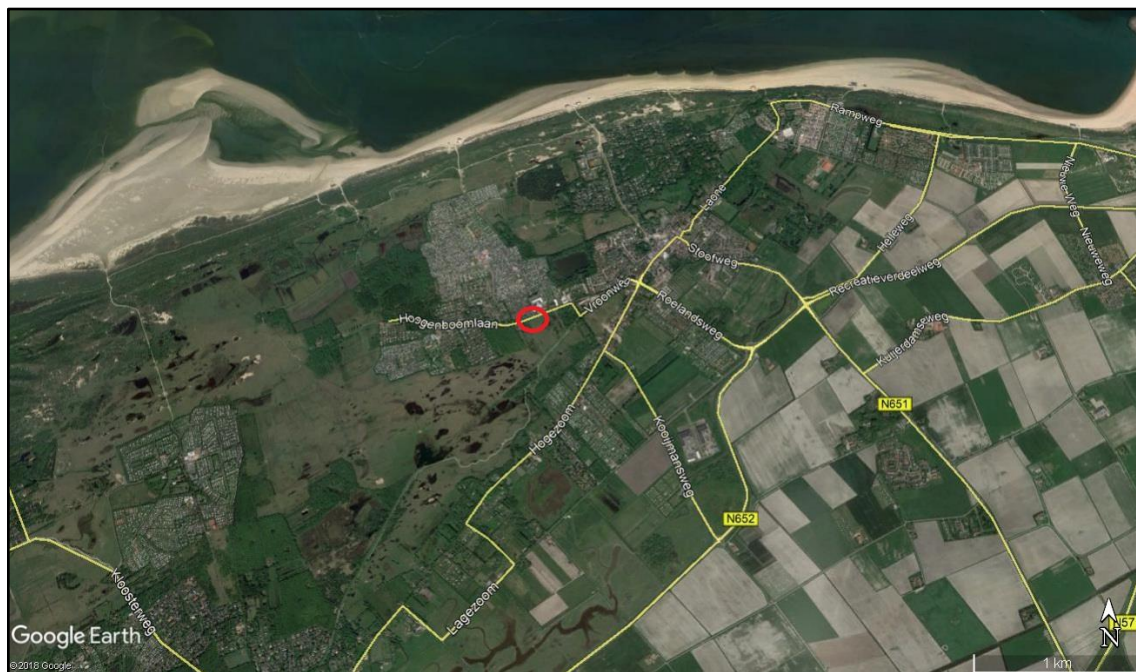
1. Inleiding

Er zijn plannen voor de herontwikkeling van het wegtracé langs een bestaand ruiters- en wandelpad op een aangelegde dijk langs de Vroonweg in de gemeente Schouwen-Duiveland. Bij deze herontwikkeling zal een gescheiden wandel-, fietspad en rijbaan voor gemotoriseerd verkeer en daarmee een veilige verkeerssituatie gerealiseerd worden. Het bestaande ruiterspad dient hiertoe (maximaal 0,5 meter) verlegd te worden. Het betreffende ruiterspad is gelegen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Kop van Schouwen' en maakt mogelijk onderdeel uit van het habitatype 'Grijze duinen (kalkarm)' H2130_B. Teneinde de herontwikkeling van het wegtracé en de verlegging van het bestaande ruiterspad mogelijk te maken moet onderzocht worden of de betreffende dijk onderdeel uitmaakt van dit habitatype zodat deze mogelijk buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied geplaatst kan worden.

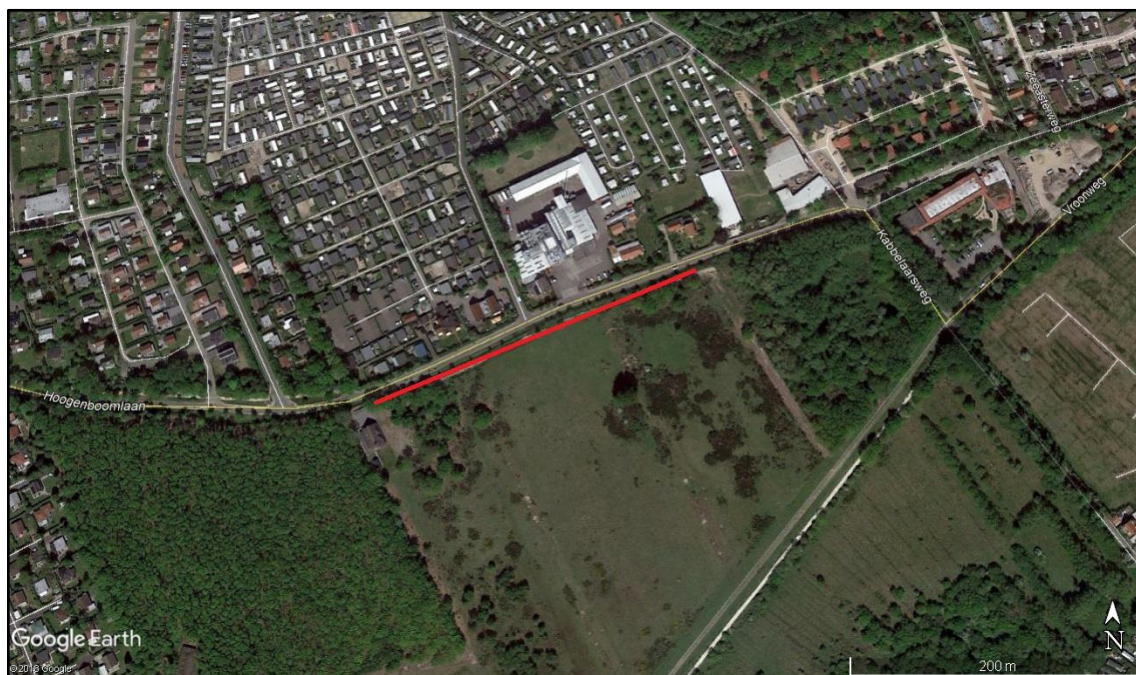
Het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) is gevraagd bovengenoemd onderzoek uit te voeren en te adviseren ten aanzien van o.a. de wettelijke verplichtingen en de mogelijkheden.

2. Gebiedsbeschrijving en plannen

Het plangebied is gelegen aan de Hoogenboomlaan in de gemeente Schouwen-Duiveland (zie figuur 1 en 2). Het gebied bestaat uit een aangelegde dijk met een ruiterpad erop (voor een impressie van het gebied, zie onderstaande foto's 1 en 2).

Figuur 1: Ligging plangebied in de streek

Figuur 2: Meer ingezoomde ligging van het plangebied.

Foto 1: Plangebied; ruiterpad op een aangebrachte dijk langs de Hoogenboomlaan (rechts op de foto).

Foto 2: Plangebied; ruiterpad op aangebrachte dijk met rechts op de foto habitatype 'Grijze duinen' en links op de foto een blik op de Hoogenboomlaan.

Aan de noordzijde wordt het plangebied gekenmerkt door de Hoogenboomlaan; een druk gebruikte weg met weinig uitwijkmogelijkheden en veilige oversteekmogelijkheden waar langzaam verkeer (voetgangers, fietsers) en gemotoriseerd verkeer gezamenlijk gebruik van maken, recreatievoorzieningen (vakantiewoningen, kampeergelegenheden) en woningen. Aan de zuidzijde zijn de habitattypen 'Grijze duinen', kalkarm en Duinbossen, droog, berken-eikenbos gelegen.

De belangrijkste doelstelling van de plannen is een kwaliteitsimpuls. Dit wordt enerzijds gerealiseerd door de weg geheel opnieuw in te richten en anderzijds door de verkeersveiligheid te verbeteren. In het definitief ontwerp blijft het wegtracé van asphalt, maar door het toevoegen van een middenberm van klinkers en het aanbrengen van diverse 'pleintjes' wordt de weg veiliger. Deze elementen hebben namelijk, net als het nieuwe profiel van de rijbaan, een remmende werking op het verkeer. Door het profiel op 5,5 meter breed te bepalen, zal passerend verkeer afgeremd worden en is het verantwoord om fietsers veilig op de rijbaan plaats te laten nemen. Daarnaast bevat het ontwerp een vrij liggend voetpad richting het centrum, met aan de Hoogenboomlaan een berm met bomen. Tevens zal er een ruiterspad langs en door de Vroongronden gerealiseerd worden en zal er een apart voet- en fietspad vanuit de Vroongronden naar het centrum aangelegd worden die het centrum rechtstreeks verbindt met het aangrenzende natuurgebied. In onderstaande figuur (figuur 3) is het ontwerp van het nieuwe tracé ter plaatse van de Vroongronden weergegeven.

Figuur 3: Schetsontwerp nieuwe wegtracé

Het nieuwe ruiterspad zal grotendeels gelegen zijn op dezelfde locatie als het huidige ruiterspad. Op een aantal locaties zal het nieuwe ruiterspad ten opzichte van het bestaande pad iets terug komen te liggen, zijnde dichterbij de bestaande bebouwing. Ter plaatse van de bestaande woning en tuin in het westen komt het nieuwe ruiterspad wat verder van de bebouwing te liggen.

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden.

Onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

De provincies zijn sinds 1 januari 2017 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en dus ook voor ontheffingsaanvragen.

Om een ontheffingsaanvraag in behandeling te nemen, dient het onderzoek aan goedgekeurde voorwaarden (o.a. ten aanzien van methode, intensiteit, periode, tijd tussen onderzoeksmomenten) te voldoen. Slechts als het onderzoek volgens deze voorwaarden uitgevoerd is, kan volgens de wetgever een goed onderbouwde uitspraak gedaan worden over;

- de aanwezigheid van beschermde soorten;
- de functie van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor deze beschermde soorten;
- het belang van een gebied of onderdelen binnen een gebied voor aanwezige beschermde soorten;
- de effecten van plannen op deze soorten;
- de keuze voor te nemen (mitigerende- en/of compenserende) maatregelen.

De voorwaarden waaraan onderzoek moet voldoen, staan beschreven in de kennisdocumenten die in opdracht van de wetgever door BIJ12 opgesteld zijn en de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoeken die niet volgens deze voorwaarden uitgevoerd zijn, kunnen volgens het bevoegd gezag geen basis en onderbouwing vormen van ontheffingsaanvragen en aanvragen zullen om die reden afgewezen worden.

Het NWC is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens bovengenoemde kennisdocumenten en inventarisatieprotocollen.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (zie tekstvak 1).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van

industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan

in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een "positieve afwijzing" afgegeven.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet Natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen

uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het overtreden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

Gebiedsbescherming

Bescherming van natuurgebieden en hun bijzondere natuurwaarden vindt onder de Wet Natuurbescherming plaats via Europese Natura 2000 -gebieden. De Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van specifieke natuurwaarden in gebieden die in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen en/of aangemeld zijn als speciale beschermingszone (Natura 2000-gebieden). Voor deze beschermde gebieden zijn aanwijzingsbesluiten opgesteld waarin beschreven staat voor welke (natuurlijke) habitats en dier- en plantensoorten het gebied aangewezen is. Voor deze kwalificerende waarden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld.

Projecten, plannen en andere handelingen die nadelige effecten hebben op één of meerdere instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, zijn vergunningplichtig of moeten de goedkeuring, een "bestuurlijk oordeel", van het bevoegd gezag hebben (in veel gevallen zijn dit Gedeputeerde Staten en in andere gevallen is dit de minister van Economische Zaken). Zij oordelen dan dat een vergunning niet nodig is. Of deze goedkeuring wordt gegeven, is afhankelijk van de uitkomst van de zogenaamde habitattoets.

Uit de habitattoets kunnen drie mogelijkheden volgen:

- Er is zeker geen nadelig effect. In dit geval is er geen vergunning nodig in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Er is sprake van een nadelig effect in de vorm van verstoring, maar dit is niet significant en er is geen sprake van verslechtering van aangewezen habitats. Hieruit volgt dat een vergunningaanvraag niet aan de orde is. Wel is een bestuurlijk oordeel van het bevoegd gezag nodig;
- Er is sprake van een mogelijk significant nadelig effect in de vorm van verstoring en/of er is sprake van verslechtering van aangewezen habitats. In dit geval dient een passende beoordeling opgesteld te worden en is een vergunning nodig.

Een 'passende beoordeling' is een rapport waarin (de zo exact mogelijke omvang van) de effecten, afzonderlijk of in combinatie met andere activiteiten, van een plan, project of handeling op een Natura 2000-gebied beschreven staan. Deze nadelige effecten worden in relatie tot de instandhoudingsdoelen bepaald.

Indien uit de passende beoordeling volgt dat er significant nadelige gevolgen op zullen treden, moeten de plannen getoetst worden aan de zogenaamde ADC-criteria;

1. Zijn er Alternatieven?
2. Is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
3. Zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

Wanneer er een alternatief bestaat voor de voorgenomen plannen dat niet tot significant nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen leidt, moet dit alternatief gekozen worden. De ecologische belangen hebben in dit geval voorrang op economische belangen.

Wanneer er geen alternatieven voorhanden zijn, er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang en/of er voldoende compenserende maatregelen getroffen worden, kan vergunning voor de voorgenomen plannen verleend worden.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. De bescherming van het natuurnetwerk is opgenomen in de Verordening Ruimte van de desbetreffende provincie en valt hiermee buiten de Wet Natuurbescherming.

Natuurwaarden van het NNN worden afgemeten aan doelsoorten. Het is belangrijk dat verlies van en winst aan belangrijke natuurwaarden hieraan worden afgemeten. Ruimtelijke ingrepen moeten vooraf worden getoetst op hun effect op het areaal, de samenhang en de kwaliteit van het NNN. Ingrepen die geen significant negatief effect op wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN hebben, kunnen in principe doorgang

vinden. Als echter het tegenovergestelde geldt, hangt doorgang van de plannen onder meer af van het belang van de plannen en van de mogelijkheden voor mitigatie en compensatie. Hierbij geldt het 'Nee, tenzij-regime'. Per saldo dient de kwaliteit en/of kwantiteit van het NNN te verbeteren. Waar Natura 2000 -gebieden met het NNN overlappen, blijft ook het NNN-regime gelden.

4. Methode

In het kader van de Wet natuurbescherming is een onderzoek naar het voorkomen van het habitattype 'Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('Grijze duinen') (H2130) uitgevoerd. Hierbij zijn vegetatieopnamen gedaan, is de pH van het water en de bodem vastgesteld en zijn bodemonsters genomen. Tevens is literatuuronderzoek gedaan.

Op vier locaties zijn monsters genomen en vegetatieopnamen gedaan. In onderstaande figuur (figuur 4) zijn deze locaties weergegeven. De vegetatieopnamen zijn met behulp van SynBiosys geanalyseerd.

Figuur 4: Locaties van de vier monsternamenpunten.

De locaties zijn gekozen op basis van veldkenmerken, ligging van het nieuwe wegtracé en de ligging van aangewezen habitattypen 'Grijze duinen (kalkarm)' en 'Duinbossen (droog), berken-eikenbos' (zie figuur 5). In figuur 5 is te zien dat monsterpunt 1 zich weliswaar binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevindt maar niet gekwalificeerd is voor habitattype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). Op deze locatie zal het nieuwe ruiterspad meer (0,5 meter) in het Natura 2000-gebied komen te liggen maar nog steeds buiten het genoemde habitattype gelegen zijn. Monsterpunt 2 bevindt zich deels binnen gekwalificeerde habitattype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). Het nieuwe ruiterspad komt hier, ten opzichte van het bestaande pad, iets terug te liggen, zijnde dichterbij de bestaande bebouwing. Monsterpunt 3 ligt op de locatie waar het nieuwe

ruiterpad eveneens meer (maximaal een halve meter) in het Natura 2000-gebied komt te liggen en dat tevens gekwalificeerd is voor habitattype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). Voor monsterpunt 4 geldt hetzelfde als voor monsterpunt 1 met het verschil dat het nieuwe ruiterpad op dezelfde locatie komt te liggen als het bestaande ruiterpad. Ook hier blijft het ruiterpad buiten het gekwalificeerde habitattype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) gelegen.

Figuur 5: In groen omcirkeld het bestaande en het nieuwe ruiterpad en de ligging ten opzichte van gekwalificeerde en ongekwalificeerde habitattypen.

5. Resultaten veldonderzoek

Het habitatype 'Grijze duinen' kalkarm (H2130_B) betreft de min of meer droge graslanden van het duingebied (en vergelijkbare plaatsen in aangrenzende delen van het kustgebied). Het gaat hierbij om soortenrijke begroeiingen met dominantie van laagblijvende grassen, kruiden, mossen en/of korstmossen. Wanneer vermengd met deze begroeiingen kunnen kruidenrijke zoombegroeiingen graslanden met dominantie van de dwergstruik Duinroos (*Rosa pimpinellifolia*) voorkomen. Grijze duinen ontstaan achter de zeereep op plekken waar de door de wind veroorzaakt dynamiek voldoende laag is voor het ontstaan van gesloten begroeiingen met kruiden en mossen. Door de bodemvorming ontstaat een zogenoemde 'C-horizont' met een grijze kleur, vandaar de naam van het habitatype. 'Grijze duinen' kalkarm (H2130_B) zijn duingraslanden van bodems die van nature kalkarm zijn of waarvan de toplaag ontkalkt is. Vooral in dit subtype kunnen korstmossen een opvallende plaats innemen.

Het habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) omvat meerdere plantengemeenschappen met een groot aantal kensoorten (zie bijlage) aan de hand waarvan de kwalificatie gedaan wordt. Het grootste deel van deze kensoorten is het beste te determineren in de periode mei-juli als alle kenmerken van deze soorten zichtbaar zijn. Indien deze in een gebied voorkomen danwel afwezig zijn, is eenvoudig vast te stellen of uit te sluiten dat het betreffende gebied onderdeel uitmaakt van het habitatype. Vanwege het onderzoekstijdstip (15 april 2019) kan deze zekerheid niet aan de hand van de kensoorten gegeven worden; een deel van de betreffende kensoorten was nog niet waar te nemen in deze periode.

Voor habitatype 'Grijze duinen' kalkarm (H2130_B) wordt het kernbereik gevormd door een pH van 5-6,5, waarbij voor de diepe bodemlaag ook pH hoger dan 6,5 en voor de ondiepe bodemlaag ook het bereik van 4,5-5 als kernbereik worden gezien. De optimale voedselrijkdom bestaat uit de klasse matig voedselarm tot licht voedselrijk waarbij zeer voedselarm als aanvullend wordt gezien. De optimale vochttoestand voor 'Grijze duinen' kalkarm (H2130_B) is droog waarbij matig droog als aanvullend bereik geldt.

In tabel 1 op de volgende pagina is een korte beschrijving opgenomen van de plantengemeenschappen van de Grijze duinen (veelvoorkomende soorten en karakterisering).

Tabel 1: Korte beschrijving habitatype 'Grijze duinen'

Naam	Karakterisering
14Aa01 <i>Spergulo-Corynephorum</i> Associatie van Buntgras en Heidespurrie	Pioniersgemeenschap in kalkarme zandverstuivingen; bodem vrijwel zonder humus. Gedomineerd door mossen en korstmossen, afgewisseld met onbegroeid zand
14Aa02 <i>Violo-Corynephorum</i> Duin-Buntgras-associatie	Kalkarme kustduinen; open tot min of meer gesloten, lage pioniervegetatie met een groot aandeel mossen en korstmossen
14Ba01 <i>Ornithopodo-Corynephorum</i> Vogelpootjes-associatie	Secundaire pioniersgemeenschap op droge, kalkarme vaak vergraven zandgrond. Iets voedselrijker. Vooral eenjarigen (uitzondering: Buntgras) en topkapselmossen. Hoge presentie van Schapenzuring.
14Bb02 <i>Festuco-Galietum veri</i> Duin-Struisgras-associatie	Op kalkarme, humeuze duingronden die regelmatig beweid of betreden worden. Lage, min of meer gesloten duingraslanden. Weinig bloemrijk, soortenarm. Hoge presentie van Schapenzuring.
14Bb02a <i>Festuco-Galietum typicum</i> Typische subassociatie	Met Schapegras, Duinriet, Gewoon gaffeltandmos en <i>Cladonia furcata</i> .
14Bb02b <i>Festuco-Galietum trifolietosum</i> Subassociatie met Klavertjes	Met Zachte dravik, Kleine klaver, Knolboterbloem, Liggende klaver, Kruisdistel, Zandmuur, Madeliefje, Herts-hoornweegbree.
14Ca01 <i>Phleo-Tortuletum ruraliformis</i> Duinsterretjes-associatie	Op zonnige droge 's zomers sterk verwarmde plaatsen op kalkhoudend tot kalkrijk humusloos of -arm duinzand zonder bodenvorming. Gedomineerd door mossen en korstmossen. Hoge presentie van Muurpeper.
14Ca02 <i>Sileno-Tortuletum ruraliformis</i> Kegelsilene-associatie	Als vorige, maar met duidelijke menselijke of dierlijke beïnvloeding. Soortenrijker. Hoge presentie van Muurpeper.
14Ca03 <i>Tortello-Bryoerythrophyllum</i> Associatie van Oranjesteeltje en Langkapselsterretje	Pioniersgemeenschap van bladmossen en korstmossen op kalkrijke, humushoudende noordhellingen. Kruidlaag ijl.
14Cb01 <i>Taraxaco-Galietum veri</i> Duin-Paardenbloem-associatie	Droge tot matig vochtige, zwak tot matig humeuze, zwak zuur tot neutrale, kalkrijke tot zwak kalkhoudende zandgrond. Grazige begroeiingen, ook met dwergstruiken. Bloemrijk. Veel begeleidende soorten met hoge presentie: Gewone veldbies, Duinriet, Dauwbraam, Veldbeemdgras, Mannetjesereprijs.
14Cb01c <i>Taraxaco-Galietum fragarietosum</i> Subassociatie met Bosaardbei	Zie vorige. Op noordhellingen, wat ruiger. Meer dwergstruikjes (Kruipwilg).
14Cb02 <i>Anthyllido-Silenetum</i> Associatie van Wondklaver en Nachtsilene	Droog kalkrijk zand met milde humus (mull) en schelpengruis. Voornamelijk op noordhellingen. Soortenrijke, veelkleurige graslanden. "Kalkgrasland van de duinen". Hoge presenties van Smalle weegbree en Veldbeemdgras.
14RG01 RG <i>Carex arenaria</i> -[<i>Koelerio-Corynephorum</i>] Rompgemeenschap van Zandzegge	Op plaatsen waar begrazing beëindigd is, of kapvlakten van Dennenbos.

14RG03 RG Dicranum scoparium-[Koelerio-Corynephoretea] Rompgemeenschap van Gewoon gaffeltandmos	In zandgebieden die na verstuiving tot rust zijn gekomen.
14RG09 RG Salix repens-[Polygalo-Koelerion] Rompgemeenschap van Kruiwilg	Duinlandschap waar de dynamiek voorbij is. Vaak in gebied dat ooit vochtig was. (Kruiwilgstruwelen van natte duinvalleien vallen er niet onder)
14RG10 RG Rosa pimpinellifolia-[Polygalo-Koelerion] Rompgemeenschap van Duinroosje	
SBB-14-d RG Agrostis vinealis-Polytrichum piliferum-[Koelerio-Corynephoretea/Nardetea] RG Zandstruisgras-Ruig haarmos-[Klasse der droge graslanden op zandgrond/klasse der heischrale graslanden]	Altijd met Buntgras
SBB-14-h RG Picris hieracioides-[Koelerio-Corynephoretea] Rompgemeenschap van Bitterkruid [Klasse der droge graslanden op zandgrond]	Ook met Dauwbraam, Zandzegge, Smal fakkelgras, Veldbeemdgras
17Aa02 Polygonato-Lithospermetum Associatie van Parelzaad en Salomonszegel	Zoomgemeenschappen op oudere, tot rust gekomen delen van kalkrijke duingebieden, op duinhellingen en in droge valleien. Middelhoge en lage kruiden, grassen en lage struiken. Hoge presentie van Dauwbraam en Duinriet
19Aa03 Botrychio-Polygaleum Associatie van Maanvaren en Vleugeltjesbloem	Op overgangen van vochtige duinvalleien en drogere, hoger gelegen duinen. Soortenrijk, min of meer gesloten, laagblijvend. Hoge presentie van Gewone veldbies, Kruiwilg en Gewoon reukgras
19RG01 RG Nardus stricta-[Nardetea] Rompgemeenschap van Borstelgras	Langs sterk belopen paden, op overgangen tussen droog en nat. Hoge presentie van Tomentil, Tandjesgras, Struikheide.
SBB-19A-c RG Viola canina-Danthonia decumbens-[Nardo-Galion saxatilis] RG Hondsviooltje-Tandjesgras-[Verbond der heischrale graslanden]	Ook met Gewone veldbies, Struikhei.
20Ab04 Pyrolo-Salicetum Associatie van Wintergroen en Kruiwilg	Op droge tot iets vochtige plekken in grotendeels ont-kalkte duinen met een laag zuur, halfvergaan strooisel. Zeer hoge presentie van Kruiwilg (geen kensoort), verder Gestreepte witbol en Duinriet.
23RG01 RG Ammophila arenaria-Carex arenaria-[Ammophiletea/Koelerio-Corynephoretea] Rompgemeenschap van Helm en Zandzegge	Overgang tussen zeereep en duingrasland. Hoge presentie van Rood zwenkgras en Veldhondstong.
31Ab01c Urtico-Malvetum neglectae lycopodietosum Subassociatie van de Associatie van Kleine brandnetel	Open, lage vegetatie, met vooral eenjarigen. Op zeer voedselrijke plaatsen. Kenmerkend voor de subassociatie: Kromhals, Veldhondstong, Ruw vergeet-mij-nietje.

31Ba01 Echio-Verbascetum Slangekruid-associatie	Op lichte, vochtdoorlatende, basenrijke, stikstofhoudende, enigszins humushoudende grond, meestal op zand (soms op krijt). Optimaal na bodemverstoring. Soortenrijk, bloemrijk. Tot 1,5 m hoog, vaak 2 lagen. Veel soorten met bladrozetten.
--	--

Het onderzoeksgebied betreft een door de mens aangebrachte zanddijk waarop een ruiter-/wandelpad aanwezig is. Hier zijn vier vegetatieopnamen gedaan (zie figuur 4). In onderstaande tabellen zijn de resultaten van deze opnamen weergegeven.

Tabel 2: Resultaten opnamepunt 1	
Soort	Bedekking (Tansley)
Dauwbraam	cd
Bochtige smelev	la
Zomereik*	o
Gestreepte witbol	cd
Kropaar	r
Tijmrepijs	r
Brede stekelvaren	s
Amerikaanse vogelkers	r
Veldzuring	r
Pitrus	s
Zandzegge	r
Wilde kamperfoelie	r
Hondsroos	s
Eenstijlige meidoorn	r
Gewone esdoorn	r
* waarschijnlijk aangeplant	

Tabel 3: Resultaten opnamepunt 2	
Soort	Bedekking (Tansley)
Brem	lo
Hondsroos	s

Paarse dovenetel	lo
Hondsdrif	r
Kleine veldkers	o
Duizendblad	r
Smalle weegbree	f
Zandzegge	f
hoornbloem spec.	r
ooievaarsbek spec.	o
Paardenbloem	f
Vogelmuur	r
Jacobskruid	r
Grote brandnetel	lo
Kweek	cd
Dauwbraam	r
Wilde kamperfoelie	r
Zandraket	r
Veldzuring	r
Gewone veldbies	r
Heermoes	r
Kleefkruid	r
Kropaar	lo
Eenstijlige meidoorn	s
Gewoon biggkruid	r
Gewone veldkers	r
Kleine leeuwenklauw	r
hoornbloem spec.	r

Tabel 4: Resultaten opnamepunt 3	
Soort	Bedekking (Tansley)
Kleefkruid	cd
Dauwbraam	cd

Paarse dovenetel	r
Look zonder look	r
Jacobskruid	r
Duizendblad	s
Akkerkool	r
Kweek	cd
Witte dovenetel	r
Dagkoekoeksbloem	o
Zevenblad	la
Grote brandnetel	lo
Gestreepte witbol	r
Herderstasje	r
guldenroede spec.	r
Zwarte toorts	r
teunisbloem spec.	s
Kropaar	r

Tabel 5: Resultaten opnamepunt 4	
Soort	Bedekking (Tansley)
Dauwbraam	f
Hondsdrif	lf
Kweek	a
Amerikaanse vogelkers	lo
Paarse dovenetel	r
Riet	lf
Reigersbek	r
Schapezuring	r
Zandzegge	f
Brem	lo
kruid cf. Jacobskruid	lo
Gewone brandnetel	o

Gewone raket	r
Wilde kamperfoelie	r
Wilde lijsterbes	r
Stinkende gouwe	r
Gestreepte witbol	o
teunisbloem spec.	s
Dagkoekoeksbloem	lf
Smalle weegbree	r
Akkerkool	r
Kleefkruid	s
Zwarte els	s
Zomereik	r
Ruwe berk	s
melkdistel spec.	s
Ridderzuring	r
Look zonder look	r

Opvallend in de vier opnamen en ook op de rest van de dijk (en de bijbehorende taluds) is de afwezigheid van korstmossen; een groep die in de plantengemeenschappen van het habitattype 'Grijze duinen' veelvuldig tot dominant voor hoort te komen. Ook mossen zijn op en langs de dijk nauwelijks tot niet vertegenwoordigd.

Kalkarme grijze duinen hebben van nature een lage pH (5-6,5 waarbij voor de diepe bodemlaag ook pH hoger dan 6,5 en voor de ondiepe bodemlaag ook het bereik van 4,5-5 als kernbereik worden gezien). Op verschillende locaties is de pH gemeten; zowel aan de oppervlakte als dieper in de bodemlaag. De gehele dijk bestaat uit vaaggrond waarbij de pH varieert van 6 tot 7.

De optimale voedselrijkdom van het habitattype is matig voedselarm tot licht voedselrijk waarbij zeer voedselarm als aanvullend wordt gezien. De voedselrijkdom van de dijk is matig voedselrijk tot voedselrijk.

In de sloot tussen het ruiterspad en de Hoogenboomlaan is kwel aanwezig; de kwelindicator Holpijp komt in de gehele watergang voor (zie onderstaande foto).

Foto 3: Holpijp in de watergang tussen het bestaande ruiterspad en de Hoogenboomlaan.

De vier opnamen zijn met behulp van SynBiosys met verschillende methoden geanalyseerd. Volgens deze analyse kan, aan de hand van de nu aangetroffen plantensoorten, gezegd worden dat het bij opname 1 om een rompgemeenschap gaat. De aangetroffen

plantengemeenschappen duiden op verstoring. Uit de analyse volgt dat opname 2 (volgens de SBB-methode) in de buurt van het habitatype 'Grijze duinen kalkrijk' (H2130_A) komt. In opname 3 en 4 zijn plantengemeenschappen aangetroffen die duiden op verstoring; deze gemeenschappen hebben overeenkomsten met de Klasse van de kapvlakten en de Klasse van nitrofiele zomen. In onderstaande tabel (tabel 6) is dit weer gegeven.

Tabel 6: Analyse met SynBiosys

Opname	Planten-gemeenschap	Naam	Klasse
1	20RG01	Rompgemeenschap van Brem	Klasse der droge heide
2	14BC02B	Associatie van Sikkellaver en Zachte haver	Klasse der droge graslanden op zandgrond
3	34AA01A	Wilgenroosjes associatie; subassociatie met Mannetjesereprijs	Klasse der kapvlakte gemeenschappen
4	33AA04A	Associatie van Look-zonder-Look en Dolle kervel; associatie met Geel Nagelkruid	Klasse der nitrofiele zomen

Het lijkt er op dat het om een verstoorde dijk gaat met op één plek overeenkomsten met het habitatype 'Grijze duinen kalkrijk' (H2130_A) (opnamepunt 2). Het Natura 2000-gebied is echter op de betreffende locatie of aangrenzende delen van het plangebied niet aangewezen voor dit habitatype.

De voor habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) kenmerkende korstmossen zijn op de dijk en ter plaatse van het ruiterpad niet aanwezig. De dominerende plantensoorten indiceren dat het om een verstoorde en verrijkte situatie gaat; omstandigheden die ongunstig zijn voor het habitatype.

Kalkarme duinen (H2130_B) kunnen ofwel van natura weinig kalk bevatten of gaan om duingebieden waar de toplaag door de tijd ontkalkt is. Het ruiterpad is op een aangelegde dijk gerealiseerd; de grond die hier aanwezig is, is hier naar alle waarschijnlijkheid niet op natuurlijke weg gekomen. De bodem op deze locatie is niet optimaal voor de ontwikkeling en instandhouding van habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B); ter plaatse van opnamepunt 2 indiceert de vegetatie dat de bodem kalkrijk is.

6. Conclusie, verplichtingen en aanbevelingen

Aan de hand van de tijdens het onderzoek aangetroffen plantensoorten lijkt het er op dat het in het geval van het bestaande ruiterspad om een verstoorde dijk gaat met op één plek overeenkomsten met het habitatype 'Grijze duinen kalkrijk' (H2130_A) (opnamepunt 2). Opnamepunt 2 ligt deels binnen het gekwalificeerde habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). Het voorkomen van het habitatype 'Grijze duinen kalkrijk' (H2130_A) is hier niet geheel uit te sluiten. Dit deel van het Natura 2000-gebied is echter niet gekwalificeerd voor dit habitatype dat hier voor lijkt te komen. Het nieuwe ruiterspad komt hier bovendien meer richting de bestaande bebouwing te liggen en zal dus geen verkleining van het oppervlakte gekwalificeerd habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) tot gevolg hebben.

Monsterpunt 1 bevindt zich binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied maar is niet gekwalificeerd voor habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). De hier aangetroffen plantensoorten en -gemeenschappen duiden op verstoring. Op deze locatie zal het nieuwe ruiterspad meer in het Natura 2000-gebied komen te liggen maar nog steeds niet binnen het gekwalificeerde habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) gelegen zijn. Het nieuwe ruiterspad zal derhalve geen verkleining van het oppervlakte van het habitatype tot gevolg hebben. Ook is er geen sprake van een belangrijke verkleining van andere gekwalificeerde habitattypen van het Natura 2000-gebied.

Opnamepunt 3 ligt op de locatie waar het nieuwe ruiterspad eveneens meer in het Natura 2000-gebied komt te liggen en dat tevens gekwalificeerd is voor habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). In deze opname zijn plantengemeenschappen aangetroffen die duiden op verstoring; deze gemeenschappen hebben overeenkomsten met de Klasse van de kapvlakten. Als het gekwalificeerde habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B) hier voorkomt, is het verstoord. Het een halve meter verleggen van het ruiterspad in het Natura 2000-gebied, zal daarom geen belangrijke verkleining van het oppervlakte van het betreffende gekwalificeerde habitatype of een significante vernietiging van het habitatype tot gevolg hebben.

Ook monsterpunt 4 ligt niet binnen het gekwalificeerde habitatype 'Grijze duinen kalkarm' (H2130_B). Het nieuwe ruiterspad komt op dezelfde locatie te liggen als het bestaande ruiterspad. De tijdens het onderzoek aangetroffen plantengemeenschappen duiden ook hier op verstoring. De aanwezige plantengemeenschappen hebben overeenkomsten met de Klasse van nitrofiële zomen wat er op duidt dat het hier om stikstofrijke omstandigheden gaat. Als gevolg van de realisatie van het nieuwe ruiterspad zullen er geen nadelige effecten op het genoemde habitatype H2130_B of andere gekwalifi-

ceerde habitattypen optreden; er is geen sprake van een significante verkleining van het oppervlakte van het habitatype of een belangrijke aantasting van het habitatype.

Foto 5: Opnamepunt 4.